

FORÆLDREKONTRAKT

Af **Lars Qvortrup**
dekan, DPU

lq@dpu.dk

* Hvorfor skal børn gå i skole? For 200 år siden svarede den tyske filosof Immanuel Kant, at hvis man alene overlader opdragelsen til hjemmet, så vil barnet aldrig opnå det, han højstemt kaldte "målet med dets eksistens". For forældrene "opdrager i almindelighed kun deres børn på en sådan måde, at de passer til den foreliggende verden, hvor fordærvet den end måtte være."

Sådan sagde Kant. Sådan siger man ikke nu om dage. I vores tid er det ikke skolen, der kritiserer forældrene, men forældrene der kritiserer skolen. For skolen er blevet en institution i velfærdsstaten, og velfærdsstatens institutioner har vi finansieret over skatten. Så derfor er vi – forældrene – kunder, og kunder stiller krav. Ikke mindst når det, man afleverer, er det mest dyrebare pant, man ejer, nemlig sit barn.

Hertil kommer, at også autoritetsforholdet er blevet vendt på hovedet. Skolen er ikke autoritetscentrum, og lærere og pædagoger er ikke i kraft af deres uddannelse og almindelige status hævet over forældrene. Nej, ofte er det omvendt. Skole-hjem samtaler og forældremøder er arrangementer, hvor lærerne gør status over resultaterne, og forældrene kritisk tjekker, at produktet er i orden. Ja, der fremsættes for tiden forslag om, at børnehaver og skoler skal deklare sig på alle dimensioner, hvorefter forældrene som kritiske forbrugere kan vælge og vrage mellem tilbuddene. Kort sagt: Ansvar for, at opdragsprojektet lykkes, ligger helt og holdent hos skolen. Forældrene har erobret rettighederne, skolen står med forpligtelserne. Og derfor ser man ofte, at forældrenes krav er nærmest ubegrænsede, mens det, de selv bidrager med, er til at overse.

Et fælles projekt

Problemet er bare, at denne omvendte rolle- og ansvarsfordeling holder lige så lidt som Kants gjorde. At opdrage og undervise et barn er et samarbejdsprojekt, hvor både forældre og institutioner spiller en rolle. Derfor bruger både tyskere og englændere kun ét ord, hvor vi bruger to. På tysk hedder det "Erziehung". På engelsk "education". Men på dansk har vi skåret begrebet midt over og skelner mellem opdragelse og uddannelse. Det indebærer, at man kan få den opfattelse, at man kan lade hjemmet om opdragelsen og skolen om uddannelsen og så i øvrigt skændes

"Skole-hjem samtalen er i så fald ikke en samtale, hvor læreren belærer forældrene om barnets standpunkt, eller hvor forældrene tager læreren i skole. Nej, skole-hjem samtalen er en subtil kontraktforhandling."

om, hvornår den ene opgave slutter og den næste begynder. Men som allerede sagt: Denne arbejdsdeling holder ikke.

Det er et fælles projekt.

Hvordan får man det i stand? Én mulighed er, at skolen opdrager forældrene til at påtage sig deres forældreansvar. Det kan den gøre på den pædagogiske måde, nemlig ved at holde forældreskole. Eller den kan gøre det på den hårde måde, nemlig ved at sende ungerne retur, indtil forældrene har opdraget dem til at opføre sig ordentligt.

Heller ikke denne fremgangsmåde er dog holdbar i forhold til det store flertal af moderne forældre. For de vil hverken belæres eller skældes ud. De opfatter sig som ligeværdige med skolen.

Subtil kontraktforhandling

Men hvordan regulerer man forholdet mellem ligeværdige parter? Hvis ikke man ønsker at bruge markedets købs- og salgsregulering, må man indgå en kontrakt, hvor man fastlægger, hvem der har ansvar for hvad, og hvor parterne gensidigt stiller krav til hinanden: "Hvis I leverer skoleparate børn, vil vi til gengæld lære dem at læse, skrive og regne." Så lyder spørgsmålet ikke, hvem der har pligt til hvad, men, som Hanne Knudsen for nylig har påvist: "Har vi en aftale?" Skole-hjem samtalen er i så fald ikke en samtale, hvor læreren belærer forældrene om barnets standpunkt, eller hvor forældrene tager læreren i skole. Nej, skole-hjem samtalen er en subtil kontraktforhandling, hvor begge parter præsenterer forventninger og stiller krav og – hvis samtalen forløber professionelt – indgår en gensidigt forpligtende aftale.

Lyder det sært? Nej, det lyder tværtimod meget almindeligt. For velfærdsstaten er ved at forvandle sig fra at være en pligt- og rettighedsstat til at være en kontrakt- og aftalestat, og et af de tydeligste eksempler på denne forvandling finder man i forholdet mellem skole og hjem.